

Innspill fra Øyvind Steinslett, Økonomi og HR, 13.12.2018

Jeg ønsker å komme med følgende innspill til utredningen om fremtidig studiestedsstruktur.

Organisering for faglig robusthet

Det kan se ut som om utredningen så langt mener at et fagmiljø kun kan telles som ett miljø dersom de ansatte er fysisk samlokalisert, og at det er et sentralt mål med færre lokaliserte fagmiljø. Konsekvensen av en slik tankegang kan innebære en fattigere organisasjon med hensyn til regional tilstedeværelse.

En kan også stille seg spørsmål rundt hvordan størrelsen på et fagmiljø skal telles, hvordan fagmiljøenes grenser defineres: Skal en telle størrelsen på fagmiljøene etter hvorvidt de er lokalisert under samme tak, samme by/sted eller innenfor samme institusjon? Hvordan defineres fagmiljøene grenser når disse skal telles?

Bør en ikke her være litt fremtidsrettet med hensyn til å aktiv ta i bruk fleksible løsninger/teknologi for å knytte fagmiljø ved ulike studiesteder sammen? Vi vil uansett være et flercampus-universitet, hvor det bør forventes en tettere, både faglig og administrativ, samhandling internt – mellom studiestedene – enn i forhold til samhandling med andre institusjoner.

I tildelingsbrevet for 2018 står følgende om bruk av digitale teknologi:

«Kunnskapsdepartementet har lagt frem en strategi for digitalisering av høyere utdanning og forskning, Digitaliseringsstrategi for universitets- og høyskolesektoren 2017-2021. Digitalisering og IKT er sentrale verktøy for å bidra til samspill, heve kvaliteten og relevansen i forskning og høyere utdanning og som tiltak for en mer effektiv og fremtidsrettet høyere utdannings- og forskningssektor. Ambisjonen er at vi klarer å utnytte de mulighetene teknologien gir. Vi forventer at alle høyskoler og universiteter løfter digitalisering opp på et strategisk nivå og utarbeider mål og forpliktende tiltak for digitalisering av utdanning og forskning, herunder digitalisering av læringsprosesser.»

Vi finner mye av det samme i utviklingsmål 5 Utviklingsavtalen mellom Kunnskapsdepartementet og Nord universitet:

*«Utviklingsmål 5: Studiestedsstruktur, campusutvikling og digitalisering
En særlig utfordring for Nord universitet med stor spredning i studiesteder er å ha en studiestedsstruktur som støtter opp om forsknings- og undervisningsstrategi, samt randsonopolitikk.*

Den geografiske spredningen av studiesteder skaper et særskilt behov for fleksible arbeids- og læringsformer. Samarbeid internt og over store geografiske avstander skal sikres på en kostnadseffektiv og kvalitativt god måte. Gode digitale løsninger er en forutsetning for å bygge den nye organisasjonen og hente ut gevinster av fusjonen mellom tidligere Universitetet i Nordland, Høgskolen i Nord-Trøndelag og Høgskolen i Nesna.»

Tilsier ikke dette at Nord universitet burde søke teknologiske løsninger for å styrke fagmiljøene, fremfor å legge nye fagmiljøer på noen studiesteder for så å styrke de samme fagmiljøene andre studiesteder?

Ved å ha færre studiesteder med lokaliserte fagmiljøer vil universitetet kunne få en svakere regional tilknytning. I strukturreformen var det et sentralt mål å få færre institusjoner, ikke nødvendigvis færre studiesteder med lokaliserte fagmiljø. Viktigheten av den regionale tilknytningen ble påpekt av statssekretær Bjørn Haugstad i et innlegg i Rana Blad 21.01.15, hvor han skrev:

«Vi ønsker ikke å legge ned studiesteder, men å styrke dem slik at de kan bli sterkere og mer betydningsfulle i regionen.»

En svekkelse av de regionalt lokaliserte fagmiljøene vil dermed kunne medføre at universitetet oppleves som mindre betydningsfulle i disse regionene. En slik utvikling kan dermed åpne for at andre institusjoner ønskes velkommen i disse regionene.

Fokuset i utredningen av studiestedsstrukturen burde derfor ikke være så mye på hvordan fagmiljøene kan samlokaliseres, men mer på hvordan universitetet strategisk kan utnytte studiestedsstrukturen på en optimal måte.

Risikovurdering mht. personalsituasjonen

Alle potensielle løsninger mht. studiestedsstruktur vil ha noen svakheter ved seg. Det er derfor veldig viktig at både dagens situasjon og ulike scenarioer bør risikovurderes, og nødvendige tiltak for å kompensere for svakhetene identifiseres og tas høyde for i de ulike scenariene.

En vesentlig risiko som bør vurderes ved en eventuell nedleggelse av studiesteder er de ansattes kompetanse. En eventuell nedleggelse av studiesteder vil i praksis innebære at arbeidsplassen for svært mange av de ansatte ved studiestedet legges ned. Dette synliggjøres også i delrapport 2, hvor det står følgende:

«Dekanene er opptatt av ivaretagelsen av ansatte i en kommende endringsprosess. Endret struktur vil for noen kunne medføre en noe lengre reisevei, men fortsatt innenfor det samme bo- og arbeidsmarkedet. For andre vil det kunne medføre flytting og/eller søken etter ny arbeidsgiver.»

Det kan her se ut som om endring i struktur bare skjer dersom de ansatte fortsatt kan jobbe innenfor samme bo- og arbeidsmarkedsregion. Det har i lang tid vært usikkerhet i forhold til hva Nord universitet ønsker å gjøre med studiested Nesna. Det er blant annet regnet på hva universitetet vil spare økonomisk på å legge ned studiestedet for så å flytte aktiviteten til Rana. Jeg vil her gjøre oppmerksom på at Nesna og Rana er to forskjellige bo- og arbeidsmarkedsregioner¹.

Dersom en likevel skulle vurdere endringer som medfører at jobber flyttes til andre bo- og arbeidsmarkedsregioner bør det utføres grundige risikovurderinger før beslutninger om evt. nedleggelse av studiesteder foretas.

I oversikten nedenfor viser hvor de ansatte ved studiested Nesna er bosatt, og hvilken bo- og arbeidsmarkedsregion de tilhører. Selv om stillingene deres ikke opphører vil en nedleggelse av studiestedet innebære at de ansatte enten må pendle, eller selge hus og hjem for å etablere seg på et nytt sted, dersom de ønsker å beholde stillingen. I en slik situasjon er det alltid en risiko for at de ansatte ikke følger med på flyttelasset. Dette er en vesentlig risiko, for universitetet og for lærerutdanningen spesielt, som bør vurderes ved et slikt scenario.

¹ [Inndelinger i senterstruktur, sentralitet og BA-regioner, NIBR-rapport 2013:0](#)

Bosted			Bo- og arbeidsmarkedsregion		
Nesna	65	75,6 %	Alstahaug	5	5,8 %
Sandnessjøen	3	3,5 %	Nesna	65	75,6 %
Dønna	1	1,2 %	Rana	10	11,6 %
Leirfjord	1	1,2 %	Vefsn	4	4,7 %
Mosjøen	4	4,7 %	Ukjent	2	2,3 %
Mo i Rana	6	7,0 %	Totalt	86	
Utskarpen	3	3,5 %			
Bleikvassli	1	1,2 %			
Ukjent	2	2,3 %			
Totalt	86				

Datagrunnlag

Delprosjekt 1 har levert et sett med indikatorer som skal dokumenterer utvikling og status for aktiviteten på de ulike studiestedene. Indikatorene omfatter både faglig og administrativ aktivitet og skal synliggjør volum, kvalitet og økonomi knyttet til studiestedene.

Det samlede settet med indikatorer skal gi et grunnlag for senere å analysere og tolke følgende forhold ved studiestedene:

- Bidrar aktiviteten på studiestedene til å realisere strategi 2020?
- Hvor god er kvaliteten i utdanning- og forskningsaktiviteten på studiestedene?
- Hvor attraktive er studiene og hvor stor er etterspørselen fra studenter på studiestedene?
- Hvor attraktiv er studiestedene for vitenskapelig personale?
- Hvor kostnadseffektiv er studiestedene?

Jeg ønsker her å komme med noen kommentarer rundt datagrunnlaget som er ment å si noe i forhold til disse punktene:

Kommentar 1

I og med at det har vært store endringer og omorganiseringer på veldig kort tid, vil det ikke være pålitelig å bruke tall og trekke konklusjoner ut fra et bilde i et gitt tidspunkt. Som f.eks. usikkerhet knyttet til mye støy i enkelte perioder, endringer i studieporteføljer etc..

I en så viktig sak som ny studiestedsstruktur, og med de konsekvenser dette vil kunne ha for både ansatte og vertskommuner, bør universitetet som en forskningsinstitusjon ikke basere sine beslutninger på et datagrunnlag som verken er pålitelige eller representativt mht. å si noe om studiestedenes egenskaper og potensiale.

For å få et pålitelig datagrunnlag for å si noe om de ulike forholdene må bør en se på utviklingen over tid og tendensene etter at tiltak er satt i verk og gjort noe med. Et slikt tallmateriale vil vi ikke ha på enda noen år.

Kommentar 2

Dersom aktiviteten ved studiestedene ikke bidrar til å realisere strategi 2020 er ved dette mer en konsekvens av universitetets egne vedtak, enn en egenskap ved studiestedene. Med det mener jeg at

det er ikke studiestedene som har vedtatt hvilken aktivitet som skal være lokalt. Dette er beslutninger som foretas av dekanene og universitetsstyret.

Kommentar 3

Et sentralt spørsmål er hvorvidt 2017 representerer en normalsituasjon, og om tallmaterialet er tilstrekkelig representativt til å fungere som beslutningsgrunnlag i en sak det skal tas stilling til nedleggelse av studiesteder.

Som kjent var 2016 og 2017 preget av mye negativ omtale rundt studiested Nesna. Dette medførte stor usikkerhet vedrørende studiestedet dets fremtid, både for ansatte og for omgivelsene. Dette kan sees på som en negativ omdømmebygging, og negativ markedsføring av studiestedet. Det er stor grunn til å tro at denne usikkerheten rundt studiested Nesnas fremtid har bidratt til et negativt omdømme, og har hatt negative konsekvenser for rekruttering både av studenter og av ansatte.

Det fremkommer at det i 2017 kun var 4 søkere pr. utlyst stilling på studiestedet. Det som ikke kommer frem i rapporten er det det i 2017 kun var utlyst 2 stillinger ved studiestedet (jf. P360). Med bakgrunn i den spesielle situasjonen omdømmemessig og det lave antall utlysninger, er det stor grunn til å stille spørsmålsteget ved hvorvidt tallene for 2017 er representativt for studiestedet.

Jeg mener at det lave antall utlyste stillinger, i kombinasjon med det negative fokuset som var på Nesna i 2016 og 2017, tilsier at eksempelvis tallet «4» ikke bidrar til å si noe om studiestedets attraktivitet. Her bør en se på tall flere år tilbake for at et bilde av studiestedets attraktivitet for fagtilsatte kan begynne å tegne seg. For å styrke bilde av studiestedets attraktivitet for fagtilsatte burde en videre se på de fagtilsattes turnover ved studiestedene.

I forkant av sist opptak var det heldigvis ikke så mye negativt fokus på Nesna, og vi ser at opptakstallene til lærerutdanningene ved studiested Nesna har økt kraftig. Det ble eksempelvis høsten 2018 tatt opp flere studenter til grunnskolelærerutdanningen på Nesna enn ved studiested Bodø. Dette tror jeg hovedsakelig skyldes tre forhold: 1) mindre negativt fokus på studiestedet, 2) vi begynner å se effekten av at studiestedet nå er blitt et universitet, og 3) Nesna har imøtekommet og tilpasset seg endringene hvor flere mindre studier ble fjernet og jobbet hardt for å få til en god lærerutdanning, noe som gjenspeiles både på søkerantallet og gjennom lite frafall.

Kommentar 4

Inntekter og kostnader er gjerne knyttet opp mot aktivitetsnivå. Det er viktig å være oppmerksom på at aktiviteten ikke nødvendigvis gjenspeiler *egenskaper* ved studiestedene, men også et resultat av beslutninger Nord universitet har gjort med hensyn til aktivitet på de ulike studiestedene. Studiestedene er ikke egne resultatenheter, og har heller ikke styringen med volum og økonomi ved studiestedet. Det er Nord universitet sentralt som har tatt stilling til og bestemt hvilke studietilbud som skal tilbys ved de ulike studiestedene, og som også har tatt stilling til hvor det skal lyses ut stillinger. For noen av studiestedene, bl.a. studiestedet Nesna, er vakante stillinger blitt flyttet til andre studiesteder. Det kan derfor argumenteres for at dagens volum og økonomi ved de ulike studiestedene i like stor grad er et resultat av de beslutninger ulike beslutningsorgan ved universitetet har foretatt.

Dette har igjen innvirkning på antall kvadratmeter og kostnader pr. student/ansatt. Høye tall på disse faktorene kan brukes som en negativ egenskap ved studiesteder, selv om disse tallene er en konsekvens av universitetets egne beslutninger. Høye tall kan imidlertid også sees på som en positiv egenskap, i den forstand at den synliggjør ledig kapasitet i infrastrukturen med hensyn til ny aktivitet/nye satsninger.

Dette i samsvar med tildelingsbrevet for 2018 fra Kunnskapsdepartementet hvor det står følgende i pkt. 4.4 Bygg og infrastruktur:

«Før nye byggeprosjekter foreslås må institusjonene vurdere om behovene kan dekkes innenfor eksisterende bygningsmasse.».